

Haldusmenetluse seaduse ja Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seadus

EELNÕU

14.10.2026

§ 1. Haldusmenetluse seaduse § 73 lõiget 3 täiendatakse uue lausega järgmises sõnastuses:

„Põhjendatud juhul võib minister lahendada vaide haldusakti andnud või toimingu sooritanud haldusorgani asemel ise.“.

§ 2. Vabariigi Valitsuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 59 lõikest 1 jäetakse välja sõnad „järelevalve kohaliku omavalitsuse üksuste haldusaktide üle,“;

2) paragrahvi 75¹ tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Haldusjärelevalve on ühe haldusorgani kontroll teise haldusorgani haldusülesande täitmise üle väljaspool alluvuskorda.

(2) Haldusjärelevalve ese on haldusülesande täitmise õiguspärasuse kontroll ning riigiks mitteoleva avaliku võimu kandja riikliku haldusülesande täitmise õiguspärasuse ja otstarbekuse kontroll.“;

3) paragrahvid 75²-75³ tunnistatakse kehtetuks;

4) seadust täiendatakse §-dega 75⁴-75¹³ järgmises sõnastuses:

„§ 75⁴. Haldusülesanne

(1) Haldusülesanne on:

1) riigi haldusülesanne, mida ei ole antud ühegi avalik-õigusliku juriidilise isiku pädevusse täitmiseks tema enesekorraldusõiguse alusel (edaspidi *riiklik haldusülesanne*);

2) muu haldusülesanne, mida täidab riigiks mitteolev avaliku võimu kandja enesekorraldusõiguse alusel (edaspidi *omavalitsuslik haldusülesanne*).

(2) Haldusülesande täitmine on õiguspärane, kui see on õiguspärane haldusmenetluse seaduse kohaselt.

(3) Haldusülesande täitmine on otstarbekas, kui see on eesmärgipärane. Haldusülesande täitmine on eesmärgipärane eelkõige, kui see on:

1) kooskõlas Vabariigi Valitsuse, ministeeriumi, kohaliku omavalitsuse üksuse või muu avalik-õigusliku juriidilise isiku eesmärkidega;

2) tõhus seaduse või selle alusel määratud eesmärgi jaoks;

3) säästlik ja kooskõlas avalike huvidega.

(4) Haldusorgan vastutab enda haldusülesande täitmisel avaliku korra tagamise eest. Haldusorgani haldusülesande täitmise suhtes ei kohaldata korrakaitse seadust.

(5) Käesolevas seaduses haldusjärelevalve kohta sätestatud ei kohaldata:

- 1) tsiviilõiguslikus suhtes haldusülesannet täitva isiku tegevusele;
- 2) haldusülesande täitmiseks asutatud eraõigusliku juriidilise isiku tegevusele, välja arvatud ulatuses, milles nimetatud isik on volitatud haldusülesannet täitma.

§ 75⁵. Haldusjärelevalve teostamise pädevus

(1) Haldusjärelevalve teostamise pädevus on ministeeriumil, kelle valitsemisalasse täidetav haldusülesanne kuulub, või ministeeriumi volitusel tema valitsemisalasse kuuluval valitsusasutusel.

(2) Kui kohaliku omavalitsuse üksuse täidetav haldusülesanne ei kuulu ühegi ministeeriumi valitsemisalasse, määrab Vabariigi Valitsus ministeeriumi, kelle pädevuses on kontrollida omavalitsusliku haldusülesande täitmise õiguspärasust ning riikliku haldusülesande täitmise õiguspärasust ja otstarbekust.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud ministeerium võib haldusjärelevalvet teostama volitada enda valitsemisala valitsusasutuse.

§ 75⁶. Haldusjärelevalve teostaja volitused

(1) Haldusjärelevalve teostaja võib riikliku haldusülesande täitmise kontrollimisel:

- 1) rakendada uurimismeetmeid;
- 2) anda korralduse haldusülesande õiguspäraseks täitmiseks;
- 3) anda korralduse riigiks mitteoleva avaliku võimu kandja riikliku haldusülesande täitmise õiguspäraseks ja otstarbekaks täitmiseks;
- 4) anda juhiseid haldusülesande õiguspäraseks täitmiseks ning riigiks mitteoleva avaliku võimu kandja riikliku haldusülesande täitmise õiguspäraseks ja otstarbekaks täitmiseks.

(2) Haldusjärelevalve teostaja võib omavalitsusliku haldusülesande täitmise kontrollimisel:

- 1) rakendada uurimismeetmeid;
- 2) anda korralduse haldusülesande õiguspäraseks täitmiseks.

§ 75⁷. Haldusjärelevalve teostaja uurimismeetmed

(1) Haldusjärelevalve teostaja võib rakendada järgmisi uurimismeetmeid:

- 1) nõuda järelevalvataval seletusi ja dokumentide esitamist;
- 2) küsitleda järelevalvatava asjakohast ametnikku või töötajat;
- 3) kontrollida meeleliselt või tehnilise vahendi abil järelevalvatava valduses olevat vallasasja, sealhulgas avada uksi ja kõrvaldada muid takistusi;
- 4) võtta järelevalvatava valduses olev vallasasi hoiule ning vajaduse korral hoiulevõetud vallasasi müüa või hävitada;
- 5) siseneda järelevalvatava territooriumile, piiratud või tähistatud kinnisasjale, ehitisse või ruumi, sealhulgas avada uksi, väravaid või kõrvaldada muid takistusi;
- 6) jäädvustada olukord, võtta proove ja näidiseid, samuti teha mõõtmisi või ekspertiisi;
- 7) rakendada seaduses sätestatud muid haldusjärelevalve meetmeid.

(2) Haldusjärelevalve teostaja teatab järelevalvatavale võimaluse korral ette järelevalve teostamise aja ja viisi.

§ 75⁸. Haldusjärelevalve teostaja korraldus

(1) Haldusjärelevalve teostaja võib anda järelevalvatavale korralduse:

- 1) haldusakti andmiseks, halduslepingu sõlmimiseks või toimingu sooritamiseks;
- 2) haldusakti või halduslepingu muutmiseks;
- 3) toimingu sooritamise lõpetamiseks või keelamiseks;
- 4) haldusakti osaliselt või täielikult kehtetuks tunnistamiseks või halduslepingu kehtetuks tunnistamiseks;
- 5) haldusakti või halduslepingu kehtivuse või toimingu sooritamise osaliseks või täielikuks peatamiseks.

(2) Haldusjärelevalve teostaja määrab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud korralduse täitmiseks mõistliku tähtaja.

(3) Haldusjärelevalve teostaja annab käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korralduse kirjalikus vormis ja see sisaldab järgmisi andmeid:

- 1) järelevalvatav, kellele korraldus on antud;
- 2) andmed korralduse objektiks oleva haldusakti või toimingu kohta;
- 3) korralduse resolutiivosa vastavalt käesoleva paragrahvi lõike 1 punktidele 1–5;
- 4) korralduse täitmise tähtaeg;
- 5) põhjendus korralduse objektiks oleva haldusakti või toimingu õigusvastasuse kohta või õigusvastasuse ja ebaotstarbekuse kohta;
- 6) korralduse tegemise kuupäev ning korralduse tegemiseks volitatud isiku nimi ja allkiri.

(4) Järelevalvatav täidab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud korralduse viivitamata, kuid järelevalve teostaja määratud tähtaja jooksul.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud korralduse täidab järelevalvatav asutus.

(6) Käesoleva paragrahvi alusel võib anda korralduse üksikjuhtumi või määratlemata arvu juhtumite reguleerimiseks.

§ 75⁹. Sunniraha ja vahetu sund haldusülesande täitmise kontrollimisel

(1) Käesoleva seaduse §-s 75⁸ sätestatud korralduse tähtaegselt täitmata jätmise korral võib haldusjärelevalve teostaja rakendada sunniraha või vahetut sundi.

(2) Teise haldusekandja üle teostatavas haldusjärelevalves on korralduse täitmata jätmise korral asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras rakendatava sunniraha ülemmäär 20 000 eurot.

(3) Haldusjärelevalve teostaja võib haldusülesande täitmise kontrollimisel rakendada vahetut sundi korrakaitseseaduses sätestatud alustel ja korras. Politsei osutab haldusjärelevalve

teostajale abi käesolevas seaduses ettenähtud ametiabi andmise alustel ja korras, kui abi seisneb vahetu sunni kohaldamises.

§ 75¹⁰. Korralduse täitmine järelevalvatava asemel

(1) Kui käesoleva seaduse §-s 75⁸ lõikes 1 sätestatud korraldus on jäetud tähtaegselt täitmata, võib haldusjärelevalve teostaja täita korralduse järelevalvatava asemel ise järgmiselt:

- 1) annab järelevalvatava pädevusse kuuluva haldusakti, sõlmib halduslepingu või teeb toimingut;
- 2) muudab järelevalvatava pädevusse kuuluvat haldusakti või halduslepingut;
- 3) lõpetab järelevalvatava pädevusse kuuluva toimingu sooritamise või tagab toimingu sooritamise hoidumise;
- 4) tunnistab järelevalvatava pädevusse kuuluva haldusakti või halduslepingu osaliselt või täielikult kehtetuks;
- 5) peatab järelevalvatava pädevusse kuuluva haldusakti või halduslepingu kehtivuse või toimingu sooritamise.

(2) Haldusjärelevalve teostaja kasutab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud volitust käesoleva seaduse § 75⁸ lõikes 1 sätestatud korraldust eelnevalt andmata, kui tegemist on edasilükkamatu juhtumiga. Sellisel juhul teavitab haldusjärelevalve teostaja sellest viivitamata järelevalvatavat.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asendustäitmise pädevus on haldusjärelevalve teostajal.

(4) Haldusjärelevalves järelevalvatava asemel korralduse täitmisele kohaldatakse haldusmenetluse seadust ning asendustäitmise ja sunniraha seadust.

§ 75¹¹. Haldusjärelevalve teostaja juhis

(1) Haldusjärelevalve teostaja võib anda järelevalvatavale juhiseid haldusülesande õiguspäraseks või õiguspäraseks ja otstarbekaks täitmiseks.

(2) Haldusjärelevalve teostaja juhised on järelevalvatavale ning asutuse ametnikele ja töötajatele soovituslikud.

(3) Juhise annab haldusjärelevalve teostaja juht või tema volitatud isik. Juhis antakse kirjalikus vormis.

§ 75¹². Vaidluste lahendamine haldusjärelevalves

(1) Kui haldusjärelevalve korras antakse korraldus või juhis käesoleva seaduse § 75⁸ või 75¹⁰ alusel, lahendatakse vaidlus järgmiselt:

- 1) eri ministeeriumide valitsemisalasasse kuuluvate valitsusasutuste vaidlused riikliku haldusülesande täitmise üle lahendavad asjaomased ministrid ja kokkuleppe saavutamata jäämise korral lahendab vaidluse Vabariigi Valitsus;

2) ministeeriumi ja riigiks mitteoleva avalik-õigusliku juriidilise isiku vaidluse riikliku haldusülesande täitmise üle lahendab minister.

(2) Kui haldusjärelevalve korras antakse korraldus omavalitsusliku haldusülesande täitmise kohta käesoleva seaduse § 75⁶ lõike 2 punkti 2 alusel, lahendatakse vaidlus halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

§ 75¹³. Haldusjärelevalve kulud

(1) Haldusjärelevalve teostaja täidab järelevalvatava asemel korralduse enda kulul.

(2) Kui haldusjärelevalve teostaja täidab haldusjärelevalve korras antud korralduse järelevalvatava füüsilise isiku või avalik-õigusliku või eraõigusliku juriidilise isiku asemel, nõuab haldusjärelevalve teostaja asendustäitmise kulud nimetatud isikult sisse asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud tingimustel ja korras.“;

5) seadust täiendatakse §-ga 107⁶ ja sõnastatakse järgmiselt:

„Käesoleva seaduse § 75³ lõike 8 alusel esitatud protesti vaatab kohus läbi ja lahendab kuni kaebuse kohta tehtud lõpliku lahendi jõustumiseni kaebuse esitamise ajal kehtinud käesoleva seaduse redaktsiooni kohaselt.”.

Tallinn, ...2026. a

Liisa-Ly Pakosta, justiits- ja digiminister